

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Виробничий ризик як складова сучасного підприємництва. В статті розглянуто основні причини виникнення та види виробничого ризику, охарактеризовано етапи та елементи управління виробничими ризиками.

Ключові слова: ризик, виробничий ризик, управління.

Abstract

Production risk as a component of modern business. The article describes the main causes and types of industrial risk, katerinovka stages and elements of industrial risk management.

Keywords: risk, operating risk, management.

Вступ

Діяльність сучасних підприємств пов'язана з таким економічним явищем, як ризик. При цьому кожна галузь має певні ризики, притаманні саме їй, що змушує глибше вивчати, аналізувати й передбачати ризики, які зустрічаються на шляху учасників ринку під час виробництва, переробки та збуту продуктів.

Особливістю ризику в сучасних умовах є те, що по-перше, ризики набули тотального, глобального характеру; по-друге, у ризикованих ситуаціях дедалі більше виникає необхідність в одноосібних рішеннях; по-третє, середовище діяльності підприємств стає ринковим, на яке впливають такі чинники, як конкуренція, кон'юнктура, нестабільність у попиті й цінах тощо; по-четверте, ризик дедалі більше перетворюється на товар через розвиток і вдосконалення страхування.

Ризик є невід'ємною частиною підприємницької діяльності, тому що суттєво впливає на конкурентоспроможність підприємства як його складова частина.

Основна частина

Виробничі ризики – ризики, пов'язані зі збитком від зупинки виробництва унаслідок впливу різних факторів насамперед із втратою чи пошкодженням основних і оборотних фондів (устаткування, сировина, транспорт тощо), а також ризики, пов'язані із впровадженням у виробництво нової техніки і технології [1].

Виробничий ризик залежить від впливу різних чинників, найважливішими з яких є динаміка попиту і продажною ціни на продукцію, мінливість витрат на виробництво продукції і зміна питомої ваги постійних витрат у загальній сумі витрат на виробництво продукції підприємства [2].

Виробничі ризики - це такий вид ризиків, які виникають у процесі науково-дослідних і досвідно-конструкторських робіт, виробництва, реалізації та після реалізаційного обслуговування.

У відповідності з даним визначенням виробничі ризики можуть бути розділені на наступні категорії:

- Технічні ризики;
- Безпосередньо виробничі ризики;
- Транспортні ризики;
- Реалізаційні ризики.

До основних причин виробничого ризику можна віднести:

1. Зниження намічених обсягів виробництва і реалізації продукції внаслідок: зниження продуктивності праці; простою обладнання, втрат

робочого часу; відсутності необхідної кількості вихідних матеріалів; підвищеного відсотка шлюбу виробленої продукції;

2. Зниження цін, за якими планувалось реалізувати продукцію або послуги через її недостатню якість, непередбачуваними змінами ринкової кон'юнктури, зниженням попиту, ціновою інфляцією, призводить до вірогідних втрат.

3. Збільшення обсягу матеріальних витрат у результаті перевитрат матеріалів, сировини, палива, енергії, а також за рахунок збільшення транспортних витрат, торгових націнок, накладних та інших побічних витрат веде до втрат.

4. Зростання фонду оплати праці за рахунок перевищення запланованої чисельності персоналу або за рахунок підвищення заробітної плати окремим співробітникам.

5. Підвищення податкових платежів та інших відрахувань.

6. Сплата штрафів, природні збитки, а також втрати, обумовлені стихійними лихами. Врахувати такі втрати за допомогою якихось розрахунків неможливо.

7. Фізичний та моральний знос обладнання вітчизняних підприємств.

8. Відмова партнера від укладання договору, виникнення дебіторської заборгованості, неплатоспроможність партнера, підписання договору на умовах, які відрізняються від звичайних, низька дисципліна поставачань, перебої з паливом та електроенергією [3].

Управління ризиками - це частина діяльності керівника організації, спрямована на захист від її економічних небажаних свідомих або випадкових обставин, що шкоди наносять її діяльності. Мета управління ризиками - виявляти, аналізувати і впливати на всі ризики, з якими стикається організація, з позиції сприятливого використання можливостей для її збільшення вартості активів [4].

Ризиком можна управляти, тобто використовувати різноманітні заходи, які б давали змогу певним чином прогнозувати виникнення ризикової ситуації і вживати заходів для зниження рівня ризику [5].

Процес управління ризиком можна представити у вигляді етапів :

1. Етап визначення мети – формулювання мети, керуючись якою визначають ступінь прийняттого ризику.

2. Етап розпізнання ризику – усвідомлення можливих ризикових ситуацій.

3. Етап оцінки ризику – визначення ступеня небезпеки, ймовірності та величини можливих наслідків. На цьому етапі роблять якісну та кількісну оцінку ризику.

4. Етап вибору методів управління ризиком. Методи управління поділяються на дві категорії: контроль за ризиком та фінансування ризику.

5. Рішення про те, який з методів управління ризиком вибрати, приймає особа, відповідальна за прийняття рішень. Іноді найкращим є поєднання відразу кількох методів.

6. Етап застосування обраного методу (методів) – рішення про те, кий з методів управління ризиками слід застосовувати в першу чергу.

7. Етап оцінки результатів – це підбиття підсумків за певний період діяльності в умовах ризику.

Система управління ризиками має включати такі елементи:

- виявлення ризику. Належне виявлення ризику - це, в першу чергу, визнання та розуміння наявних ризиків або ризиків, що можуть виникнути у зв'язку з новими діловими ініціативами. Виявлення ризику має бути постійним процесом, що має здійснюватися як на рівні окремої операції, так і на рівні портфелів;

- вимірювання ризику. Точне і своєчасне вимірювання ризиків є надзвичайно важливим компонентом ефективного управління ризиками. Підприємство, яке не має системи вимірювання ризиків, має обмежену здатність контролювати ризики або здійснювати їх моніторинг. Крім того, розвиненість інструментів управління ризиками, які використовує банк, має бути адекватною складності і рівню ризиків, які він узяв на себе. Підприємство має періодично перевіряти надійність інструментів вимірювання, які він використовує.

- контроль ризику. Підприємство має встановити обмеження і довести їх до виконавців за допомогою положень, стандартів та/або процедур, які визначають обов'язки і повноваження працівників. Ці контрольні обмеження мають бути дійовими інструментами управління, які можна уточнювати в разі зміни умов або рівня толерантності до ризику. Підприємство має визначити послідовність процесу надання дозволів на виключення або зміни обмежень ризику, якщо вони є обґрунтованими;

- моніторинг ризику. Підприємства мають здійснювати моніторинг ризиків для забезпечення своєчасного відстеження рівнів ризиків і винятків із тих чи інших правил. Звіти про моніторинг

мають бути регулярними, своєчасними, точними та інформативними і надаватися відповідним посадовим особам для вжиття необхідних заходів [6].

Суттєвими чинниками ефективного управління ризиками є високий професійний рівень керівництва і відповідна комплектація персоналом. Керівництво несе відповідальність за впровадження, надійність і забезпечення функціонування систем управління ризиками.

Висновок

Для того, щоб ефективно здійснювати господарську діяльність, підприємствам потрібно не уникати ризику, а правильно оцінювати його ступінь й управляти ним своєчасно, враховувати чинники ризику при прийнятті управлінських рішень, забезпечувати адаптацію діяльності підприємства до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Підприємницьке рішення - основа управління, вибір кращого способу дій з кількох можливих. Оскільки ризик визначає співвідношення двох полярних результатів: негативного та позитивного, то тільки розумна виробнича та фінансова політика, яка проводиться на основі детального аналізу діяльності підприємства, дозволить, з одного боку, зменшити вірогідність реалізації негативних результатів, а з іншого - звести до мінімуму негативні наслідки цих ситуацій, якщо вони все ж таки настали.

Прийняття підприємцем оптимального рішення – запорука успіху діяльності підприємства, адже воно значною мірою знижує ступінь ризику та дозволяє отримати високий остаточний результат. Наслідки ризику найчастіше проявляються у вигляді фінансових втрат або неможливості отримання очікуваного прибутку, однак ризик - це не тільки негативний результат прийнятих рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Підприємництво та його організаційно-правові засади : Навчальний посібник / Коваленко О. В. - Вид-во ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2013. - 400 с.

2. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / під ред. проф. Є.І.Шохіна. - М.: ІД ФБК-ПРЕС, 2002. - 408 с.

3. Марчева І. А. Страхування: Навчально-методичний посібник. Укладач: Марчева І. А. – Нижній Новгород: Нижегородський державний університет, 2012. – 122 с.

4. Ситуаційний менеджмент : Навчальний посібник / Бондар О. В. - – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 388 с.

5. Інноваційний менеджмент : підручник / Т. О. Скрипко. - К. : Знання, 2011. - 423 с.

6. Васюренко О.В. Банківський нагляд: підручник / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко. – К.: Знання, 2011. – 502 с.

Марія Ігорівна Чередниченко — студентка групи МОВ-12, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Науковий керівник: *Тарасюк Наталія Михайлівна* - к.е.н., ст. викладач каф. ЕПВМ, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Maria Ihorivna Chrednychenko – student group MOP-12, Department of Management, Vinnytsia, National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: *Natalia Mykhaylivna Tarasyuk* – candidate of Education Sciences, senior lecturer kafedry, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.